

Kış Uykusu, her şeyden önce, edebiyat ile sinemanın yol arkadaşlığının meyvesi. Büyük romanların verdiği haz ile üç saat 16 dakika boyunca sıkılmadan 'okunan' bir roman. Çehov'un taşra hayatının zemininde ilerleyen güçlü damarına Tolstoy'un entelektüel ve sınıfsal tahlillerini, Dostoyevski'nin karanlığını ve Shakespeare'in karakter çözümlemesini ortak eden edebî zevki yüksek bir film.

'AYDIN'IN YÜZ YILLIK UYKUSU

ALİ KOCA

Altın Palmiye ödüllü 'Kış Uykusu', Cannes'ın jüri başkanı Jane Campion'ın da 'itiraf' ettiği üzere ilk başta 196 dakikalık süresiyle korkutuyor. Malum, Campion, filme girerken "Aman Tanrım! Tuvalet molası vermem gerekecek!" diye düşündüğünü söylemişti. Evet, böyle bir handicap var. Nitekim, aranın olmadığı basın gösteriminde bitime 45 dakika kala teknik bir arıza çıkınca merdivenlere kadar dolu olan salon boşalır. Fitri ihtiyaçları kenara bırakırsak, film, süresini hissettirmeden, büyük romanlara has bir lezzetle anlatıyor hikâyesini.

Yanmış anızlar arasında bir adam görürüz ilkin... İstanbul'daki tiyatroculuk yıllarından sonra emekliliğinde baba ocağı Ürgüp'e yerleşip 'Othello' adında bir otel işleten Aydın (Haluk Bilginer). Aynı zamanda kasabanın yerel gazetesinde köşe yazarı. Kocasından boşanıp Aydın'ın yanına yerleşen kız kardeşi Necla'ya (Demet Akbağ) göre kimsenin okumadığı, süslü fakat samimiysiz yazıların yazarı. Bir de, kendisinden genç karısı Nihal (Melisa Sözen) var Aydın'ın hayatında, sürekli didiği. Daha doğrusu; Aydın'ın erdemi, parası, 'lütufları' ve kibriyle boğduğu genç karısı ('Anna Karenina kompleksi').

Taşradaki hayatın tekdüzeliğini küçük bir çocuk bozar. Bütün taşları yerinden oynatan, bu üç karakterin ruhlarındaki irini, geçmişteki kişisel hesaplarını birbirlerinin üzerine 'kusmasına' sebep olan bir taş ('taş atan çocuklar'ı hatırlayalım) atarak... Aydın ile Hidayet'in (Ayberk Pekcan) -muktedir ve yarıdakısı- arabanın camına atılan taş ve camın kırılmasıyla gelişen olaylar, Aydın'ın ruhundaki çatlakları görmemizi sağlar. Sonra bir bir, herkesin ruhundaki aynalar kırılır ve filmde uzun uzun tartışılan, herkesin kendi 'gerçeklik'i ve bir de seyircinin gördüğü gerçeklik perdeye yansır. "Benim/bizim gerçekliğimiz bu" ilüzyonu vasıtasıyla sadece Türk 'aydınına' değil, tüm insanlığa ayna tutulur.

HEP BİRLİKTE KUSALIM!

'Kış Uykusu', her şeyden önce, edebiyat ile sinemanın yol arkadaşlığının meyvesi. Büyük romanların verdiği haz ile üç saat 16 dakika boyunca sıkılmadan 'okunan' bir roman. Çehov'un taşra hayatının zemininde ilerleyen güçlü damarına Tolstoy'un entelektüel ve sınıfsal tahlillerini, Dostoyevski'nin karanlığını ve Shakespeare'in karakter çözümlemesini ortak eden edebî zevki yüksek bir film.

Ceylan, bu 'evrensel karışım'ın tam ortasında duran Aydın ile Türk (yan) aydınının bütün defolarını acımasızca ortaya döküyor. Bunu yaparken kendini soyutlamıyor. Aydın'da herkes kadar Ceylan'dan da izler var. Elini taşın altı-



na sokmayan, söylevde ateşli ama icratta 'mıymıntı'; din bilgisi ve dine yaklaşımları yüzeysel olduğu halde o alanda söz söyleme salâhiyetini kimselere bırakmayan; herkesi kendinden aşağı bir yerde konumlandıran; üsttenci, heptenci ve alabilmiş toptancı... Eleştirinin niteliğiyle yüzleşmekten korktuğu için eleştiriyi değersizleştirerek konfor ve statüsüne sınımsız sarılan, hasılı kendi kanonu dışındaki her kesimden bir şekilde nefret eden ikizlülü bir aydın.

Kış Uykusu'nun karakterleri üç kritik diyalog sahnesi (Necla-Aydın, Aydın-Nihal, Aydın-Levent-Süavi) ile içindikileri adeta kusuyor. Bunların en büyüğü, Aydın ile Necla'nın diyalogu. Sinemamızda bir benzeri olmayan bu zor sahneyi hasarsız atlatmak büyük bir başarı. Bazı yerlerin teatralliğe kaçması bilinceli; zira -Nihal ile olan diyalogda da var- Aydın'a birkaç yerde "Artık sahnede değilsin!" ikazı yapıyor. Bu üç diyalog ile finalden önce Aydın'ın -gerçekten- kusmasını birlikte değerlendirsek; evet, belki de hepimizin ağız dolusu kusmaya ihtiyacı var, bütün memleketin!

HERKES KENDİ MAĞARASINDA

Filmde aydın, muktedir, yarıdakı, taş atan çocuklar, din adamı, öğretmen, fakir halk ve hatta turist bile var. Hepsi yerli yerine oturuyor. Yalnız, din adamı tipinde bariz bir sıkıntı var. Sürekli muktedirden iane ve iase dilenen din adamı portresi rahatsız edici. O kadar ki, bu din adamı, hapisten çıkmış, işsiz bir sarhoş kadar dahi izzetini gözetmi-

yor. Din adamlarını tenzih ederek söyleyelim, bugünün muhafazakârlarının devletle olan ilişkisinde dünden bugüne yaşanan ürpertici değişim düşünüldüğünde Ceylan'a biraz hak verebiliriz. Ancak o muhafazakârlar ile filmdeki din adamının durumu arasında önemli farklar var. Bu farkları geçerek, çıkan doğrultusunda eğilip bükülmekten gocunmayan bu din adamı tiplemesini **Nuri Bilge Ceylan**'ın kendi 'gerçekliği'ne vermek en iyisi. Aksi halde, merhamsızca eleştirdiği Aydın'ın din konusunda düştüğü duruma düşmüş olur ki, bu çapta bir yönetmene yakışmaz doğrusu.

Oyunculuklarda Haluk Bilginer, sadece kendi sinema kariyerinin değil Türk sinemasının en iyi rollerinden birini sergiliyor. Bu açıdan **Kış Uykusu** sadece **Nuri Bilge Ceylan**'ın değil, Bilginer'in de ustalık eseri. Demet Akbağ, Melisa Sözen, Tamer Levent, Ayberk Pekcan, Nejat İşler, imam yorumu rahatsız etse de Serhat Kılıç ve az görünüp akılda kalan Nadir Sarıbacak... Bütün oyuncuların performansı görülmeye değer.

'Kış Uykusu': İklimler, Mayıs Sıkıntısı, Uzak ve Üç Maymun filmleri başta olmak üzere taşra sıkıntısı, sınıf sorunları, insanın kötücüllüğü üzerine **Nuri Bilge Ceylan**'ın kafa yordduğu soruları, güçlü sinema dili sayesinde ve en yoğun haliyle önümüze koyuyor. Elitist bir yanı olsa da, sadece Türk aydınına değil, bütün insanlığa ayna tutuyor. Kendini tenzih etmeden, herkesin iç dünyasıyla yüzleşerek izlemesi gereken bir film.

haftanın
filmİ ★★★★★

KIŞ UYKUSU

YÖNETMEN
NURİ BİLGE CEYLAN

OYUNCULAR
HALUK BİLGİNER
MELİSA SÖZEN
DEMET AKBAĞ

